

SFOGs rekommendationer för självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer under specialistutbildning

Bakgrund

Socialstyrelsens (SoS) nya föreskrifter för specialistutbildning trädde i kraft den 17 februari 2015. Gemensamt för alla specialiteter är ”Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete”. Det formella godkännandet av det självständiga skriftliga arbetet enligt vetenskapliga principer åligger verksamhetschefen och följer Socialstyrelsens kriterier enligt delmål a5 ”Medicinsk vetenskap”.

SoS målbeskrivning:

Den specialistkompetenta läkaren ska

- uppvisa fördjupade kunskaper om medicinskt vetenskapliga metoder och etiska principer
- kunna kritiskt granska och värdera medicinsk vetenskaplig information
- uppvisa ett medicinskt vetenskapligt förhållningssätt till rutiner och arbetssätt i det dagliga arbetet.

Det vetenskapliga arbetet är viktigt för att höja den vetenskapliga kompetensen hos alla specialister och därmed förbättra kvaliteten i vården. För att ge möjlighet att kunna tänka och agera evidensbaserat i klinisk verksamhet samt för att stärka den kliniska, medicinska forskningen.

Rekommendationerna från SFOG som följer här nedan är i enlighet med Socialstyrelsens riktlinjer, och de som deltar i SFOGs specialistexamen förväntas följa dessa.

Förutsättningar för arbetet

- Minst en handledare ska vara disputerad, denne kan finnas på annan klinik eller FoU kontor.
- Handledare involveras i planering, val av metod och färdigställande.
- Studierektorn och handledaren på plats ansvarar för att förutsättningar för genomförandet finns.
- Kurs i forskningsmetodik är obligatorisk (gärna lokalt och specialitetsövergripande).
- Handledare bör ha avsatt tid ca en arbetsvecka .
- ST-studierektorn kan vara behjälplig för att hitta lämpliga personer som skall vara involverade i projektet.
- Minst 10 veckor bör avsättas för arbetet, inklusive kurs.
- Arbetet granskas av disputerad kollega inom obstetrik och gynekologi (handledare och eventuellt även vid specialistexamen).
- Arbetet bör presenteras muntligt.

Genomförande av arbetet

- **Börja i god tid**
- Läs instruktionerna då bedömningen i samband med SFOGs specialistexamen baseras på dessa.
- Hitta en handledare/flera handledare (varav en disputerad), gärna en forskargrupp, arbetet kan bli starten på en doktorandutbildning.
- Hitta ett ämne relevant för obstetrik och gynekologi. Tips på ämnen kan fås från kollegor på kliniken, AR-grupper m.m. Alternativt sök upp en aktiv forskare eller forskargrupp och efterfråga ett lämpligt projekt.
- Projektplanering i samråd med handledaren/handledarna.
Formulera frågeställningen.
Välj en lämplig och resursmässigt möjlig metod. Gör en bedömning om det är möjligt att besvara frågeställningen med den valda metoden.
Skriv en kortfattad projektplan. **Bolla gärna den med utbildningsnämnden vid tveksamhet.**
Behövs etiskt godkännande eller tillstånd av verksamhetschefen? Om det ej behövs får du skriva en motivering i ditt arbete.

- Planera hur ST-arbetet ska genomföras. Avsätt tid för de olika delarna och planera in handledningstillfällen. Räkna med minst två veckor för att skriva ihop arbetet.
- Kurs i forskningsmetodik bör helst genomföras innan arbetet påbörjas. Om detta inte är möjligt bör en introduktion till hur man söker i databaser och hanterar referenshanteringsprogram ordnas. De flesta medicinska bibliotek har service för det. Förslag på litteratur i forskningsmetodik, EBM, statistik m.m. finns i Litteraturrekommendationer för ST på SFOGs hemsida.
- Författande av arbete (se mall nedan) i samarbete med handledare. Korrekturläsning och ev. språkgranskning rekommenderas.

Tillgodoräknande i samband med SFOGs specialistexamen

I vissa fall kan ett tidigare genomfört arbete tillgodoräknas som arbete och användas vid specialistexamen. Arbetet bör inte vara äldre än 8 år och måste vara utfört efter läkarexamen. En peer-review-granskad publikation i en nationell eller internationell vetenskaplig tidskrift inom området gynekologi och obstetrik, eller inom ett närliggande medicinskt område, kan tillgodoräknas. Detta förutsätter att man deltagit aktivt i genomförandet och författandet av artikeln.

Den egna rollen ska tydligt redovisas, detta är särskild viktigt om artikeln har flera författare. *Om du inte är första eller sista författare ska arbetet förhandsgranskas av SFOGs utbildningsnämnd.*

Vid osäkerhet om ett redan genomfört arbete kan godkännas bör förhandsgranskning ske av SFOGs utbildningsnämnd. *Skriftligt svar ska sedan sparas och bifogas i samband med att arbetet inskickas inför SFOGs specialistexamen!* Ett preliminärt godkännande av utbildningsnämnden utesluter inte att det kan behövas kompletteringar i samband med SFOGs specialistexamen.

Författarinstruktioner

Arbetet ska skrivas på svenska eller engelska. Språket bör vara precist, inte för mångordigt, och med korrekt stavning. Förkortningar ska förklaras. Typsnitt Times New Roman, 12 punkter, enkelt radavstånd rekommenderas. Strukturen bör efterlikna den som krävs för publikation i en vetenskaplig tidskrift (se nedan).

Ange också om arbetet ingår, eller kommer att ingå i en avhandling, och/eller är publicerat.

Versionen som skickas in till utbildningsnämnden ska vara en slutgiltig version, dvs. rensat från kommentarer och ändringar och vara färdigformaterat.

Titel

Kort, enkel, ska beskriva huvudfyndet. Börja med ett nyckelord. Undvik förkortningar här. Ange ditt och handledarens namn, titel och tillhörighet under titeln.

Sammanfattning/abstract

Ska vara kortfattad (ca 250 ord) och innehålla det absolut viktigaste. Strukturera gärna på samma sätt som arbetet i övrigt.

Introduktion/bakgrund

Sammanfattar tidigare forskning inom området utan att värdera dessa resultat. Använd de viktigaste referenserna. Avsluta med din frågeställning/syfte/hypotes. Lämpligt omfång är 1-2 sidor.

Metod

Beskriver materialet/patientgruppen och mätmetoden. Studien bör beskrivas så noggrant att någon annan skulle kunna upprepa den. Beskriv även den statistiska metoden. Om det gäller en litteraturöversikt ska sökmetoden (databaser och sökord) anges här. Lämpligt omfång ca 2 sidor. *Etiskt godkännande skall alltid finnas med - annars motivering varför det inte behövs.*

Resultat

Beskriv så tydligt som möjligt och på ett objektiva sätt dina resultat. Om tabeller och/eller diagram används behöver inte resultaten upprepas i texten. Redovisa endast resultat som är relevanta för frågeställningen. Lämpligt omfång 2-3 sidor, inklusive 3-6 tabeller och/eller diagram.

Diagram/figurer

Ska kunna förstås för sig själva med hjälp av figurtexten (legend). Åskådliggörs det viktigaste? Är figuren tydlig? Är axlar, linjer, staplar märkta?

Tabeller

Ska ha en beskrivande titel. Är tabellen lätt att läsa och förstå? Finns relevanta siffror med, inklusive spridningsmått?

Diskussion

Börja med svaret på din frågeställning. Vad visade studien? *Styrkor och svagheter ska redovisas under egen rubrik.* Hur påverkar materialets storlek? Beskriv hur dina resultat överensstämmer med, eller motsäger tidigare studier på området. Avsluta med en konklusion. Vad har resultaten för betydelse? Hur kan det förändra t.ex. klinisk praxis? Lämpligt omfång 2-4 sidor.

Author's contribution

Särskilt viktigt vid många författare och om du inte står som första författare.

Referenser

Vancouverssystemet för angivande av referenser och struktur av referenslistan bör användas (hittas lätt om man Googlar på Vancouverssystemet). Använd max 1-2 referenser per påstående. Begränsa det totala antalet referenser till max 30-35.

Att tänka på vid olika studietyper:

- Titta gärna på STROBE checklistorna för att se vad som förväntas rapporteras för olika studietyper:
<https://www.strobe-statement.org/index.php?id=available-checklists>
- En egen prospektiv studie kan vara svårt att hinna med.
- Deskriptiva studier, t.ex. tvärsnittstudier, fall-kontrollstudier eller retrospektiva kohortstudier kan gå.
- **Att studera egna patientjournaler med relevans för den egna kliniken är oftast ej vetenskap, men lämpligt som kvalitetsarbete.** Studier på den egna patientpopulationen med en vetenskaplig frågeställning, där resultaten kan överföras på andra populationer (generaliserbarhet) kan däremot betraktas som vetenskap. *Om oklart diskutera gärna med Utbildningsnämnden i god tid!*
- Fall-beskrivningar måste föras med litteraturgenomgång och diskussion. Om det rör sig om ett unikt fall där tidigare litteratur saknas krävs en teoretisk diskussion.
- Litteraturgenomgång och systematisk översiktsartikel: tydlig frågeställning, genomtänkt metod och sökstrategi, besvarande av frågeställning. Läkartidningens ABC-artiklar är bra exempel. Se SBU's hemsida och ARG-rapport (Metodbok för evidensbaserad obstetrik och gynekologi, ARG-rapport nr 50).

Ellika Andolf, för SFOGs utbildningsnämnd december 2017